
FACTORS FOR EFFECTIVE PROFESSIONAL EDUCATION AT A MEDICAL COLLEGE - PLOVDIV

Mariya Proshenska

University of Medicine – Plovdiv, Medical college, Republic of Bulgaria
Speciality of Medical Laboratory Assistant

Penka Argilashka

University of Medicine – Plovdiv, Medical college, Republic of Bulgaria
Speciality of Medical Laboratory Assistant peidg@abv.bg

Mariya Kukularova

University of Medicine – Plovdiv, Medical college, Republic of Bulgaria
Speciality of Medical Laboratory Assistant

Abstract: In educational psychology the problem of motivation is of primary significance. Motivational evolution is a complex process that does not build a simple positive or negative attitude towards learning. For restructuring certain aspects of the motivation active factors are those resultant from the learning environment as well as internal, personal factors.

The presence of high academic motivation to learn the necessary theoretical and practical knowledge is one of the parameters to achieve a efficacy education in medical colleges. Knowing the nature and dynamics of the reasons that lead to an active attitude towards the learning process is an essential and necessary element for achieving an effective professional education. In this meaning, the issues requiring explanation are: Are young people who choose an education in health professions motivated and if so on what level is there motivation? What is the nature of their motives? Personal motivation or motivating educational environment - which leads? What are the factors inciting higher or lower motivation? Answering these questions allows to achieve higher standards and quality in the professional education of health specialists.

Knowledge of the nature and dynamics of the motives of students for their active attitude towards the learning process is essential for its effective management. The presence of high academic motivation to learn the necessary theoretical and practical knowledge is one of the parameters to achieve an efficacy of education in medical colleges. Academic motivation as part of a broader motivational orientation to students' own professional development is an important aspect in the process of building a reliable and successful health specialists.

Keywords: Factors, motivation, professional education, health specialists.

ФАКТОРИ ЗА ЕФЕКТИВНО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ - ПЛОВДИВ

Мария Прошенска

Медицински Университет - Пловдив, Медицински колеж, България
Специалност “Медицински лаборант”

Пенка Аргилашка

Медицински Университет - Пловдив, Медицински колеж, България
Специалност “Медицински лаборант” peidg@abv.bg

Мария Кукуларова

Медицински Университет - Пловдив, Медицински колеж, България
Специалност “Медицински лаборант”

Резюме: В педагогическата психология проблемът за мотивацията е от първостепенна значимост. Мотивационната еволюция е сложен процес, при който не се изгражда елементарно позитивно или негативно отношение към ученето - реструктурират се отделни аспекти в мотивационната сфера, като активно действащи са както фактори, произтичащи от учебната среда, така и вътрешни, личностни фактори. Наличието на висока академична мотивация за усвояване необходимите теоретични и практически знания е един от параметрите за постигане на резултатност на обучението в медицинските колежи. Познването

същността и динамиката на мотивите, водещи до активно отношение към учебния процес е съществен и необходим елемент за реализиране на ефективно професионално обучение.

В този смисъл, въпросите, които изискват яснота са: Мотивирани ли са младите хора, решили да се обучават в здравни професии и в каква степен? Каква е същността на техните мотиви? Личностна мотивация или мотивираща учебна среда – кое е водещо? Кои са факторите, инициращи по-висока мотивация или водещи до нейното понижаване? Отговорът на тези въпроси дава възможност за постигане на по-високи стандарти и качество в професионалното обучение на здравни специалисти.

Проучването същността и динамиката на мотивите на студентите за активното им отношение към учебния процес е от съществено значение за неговото ефективно управление. Наличието на висока академична мотивация за усвояване необходимите теоретични и практически знания е един от параметрите за постигане на резултатност на обучението в медицинските колежи.

Академичната мотивация като част от по-широката мотивационна ориентация към собственото професионално развитие на студентите е важен аспект в процеса на изграждането на надеждни и успешни здравни специалисти.

Ключови думи: Фактори, мотивация, професионално обучение, здравни специалисти.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В педагогическата психология проблемът за мотивацията е от първостепенна значимост. Мотивационната еволюция е сложен процес, при който не се изгражда елементарно позитивно или негативно отношение към ученето - реструктурират се отделни аспекти в мотивационната сфера, като активно действащи са както фактори, произтичащи от учебната среда, така и вътрешни, личностни фактори.

Мотивацията е вътрешно състояние, което поддържа, насочва и стимулира поведението на човека и заема водещо място в структурата на поведението на личността. Изследванията на психолози, социолози и педагози потвърждават, че цялата мотивационна система на личността влияе върху различните форми на човешка дейност, включително и учебната. Разнородна е същността на личностните мотиви, формиращи поведението – социални, нравствени, неутрални.

Социалните мотиви са стимули за активност на обучаващите се, осигуряваща им сега или в бъдеще по-благоприятен статус в отделните структури на социалната среда – група, семейство, професионална група и т.н. Тази активност се материализира в усилие за по-висок учебен резултат, заради признание от родители, преподаватели, състуденти, приятели, авторитети, за престиж и по-висок социален статус сега и очакване за такъв в следващите години.

Нравствените мотиви имат различна мотивационна сила, проявяваща се в цялостното поведение на обучаващия се, включително и в учебната му дейност. Нравствените потребности - трудолюбие, отговорност, себеуважение, справедливост, хуманност, емпатия, милосърдие, потребност от самоусъвършенстване - като най-висша степен на нравствено развитие мотивират ученето.

Неутралните стимули присъстват при всички форми на дейност. Такива са: награждаването, наказанията, игровите мотиви, състезателните мотиви, страхът, поощрението. Педагозите умело използват тази система от стимули за изграждане на истински, личностови мотиви на дейност и поведение у обучаващите се.

Мотивацията за учене се разглежда като насоченост към отделните страни на учебния процес, свързана с вътрешното отношение на личността към него.

Според педагози, факторите, определящи учебната мотивация са [3]:

- заинтересованост – умерената заинтересованост стимулира учебния процес;
- емоционална ангажираност към учебния процес;
- успех - свързан е със степента на трудност на учебния материал;
- интерес – със създаването на трайни интереси към даден предмет преподавателят постига високи резултати в обучението и подготвя своите студенти за висок емоционален старт в избора и ефективното практикуване на професия в тази област;
- обратна връзка – характеристики на добрата обратна връзка са информативността, конструктивността, наличие на ясни критерии, да бъде мотивираща и навременна.

Горепосочените фактори определят външната мотивация за учене. Вътрешната (личностна) и външна мотивация са двете страни на едно явление, свързващи ученето и неговите цели.

Наличието на висока академична мотивация за усвояване необходимите теоретични и практически знания е един от параметрите за постигане на резултатност на обучението в медицинските колежи. Познаването на същността и динамиката на мотивите, водещи до активно отношение към учебния процес, е

съществен и необходим елемент за реализиране на ефективно професионално обучение. В този смисъл, въпросите, които изискват яснота са: Мотивирани ли са младите хора, решили да се обучават в здравни професии и в каква степен? Каква е същността на техните мотиви? Личностна мотивация или мотивираща учебна среда – кое е водещо? Кои са факторите, инициращи по-висока мотивация или водещи до нейното понижаване?

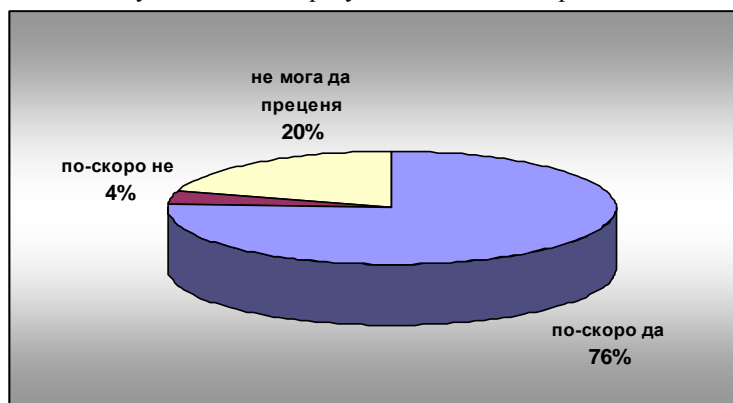
2. МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

За разглеждане на проблема бе проведено проучване (април, 2016 г.) сред 100 студенти от I, II и III курс в Медицински колеж - Пловдив, обучаващи се в специалностите „Медицински лаборант“ и „Помощник-фармацевт“. Методиката на изследване включва анкета, изготвена специално за целта. Използваните методи на проучване са социологически (интервю, анонимно анкетиране) и статистически (графичен анализ). Наблюдавани признаци са: ниво на мотивация за професионално обучение; същност на мотивите, определящи интереса на обучаващия се към учебния процес; фактори, водещи до промяна на мотивацията за обучение.

Използваните методи на проучване са социологически (интервю, анонимно анкетиране) и статистически (графичен анализ).

3. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Данните от проучването показват следното: от наблюдаваните студенти при **76%** се установи високо ниво на мотивация. На въпроса „Чувствате ли се по-мотивирани в овладяването на Вашата професия за разлика от началния момент на обучението Ви?“ резултатите от анкетирането посочват следното (фиг.1):

Фиг.1 Ниво на мотивираност за професионално обучение

ВЪТРЕШНО-МОТИВАЦИОННИ ФАКТОРИ

Като причини за високата си мотивация студентите посочват следното:

Студенти 1 курс:

- „научих много нови неща и практиката ми помогна да се ориентирам по-добре в бъдещата ми професия“;
- „чувство на уважение към професията“;
- „придобиването на интересни и полезни знания“.

Студенти 2 курс:

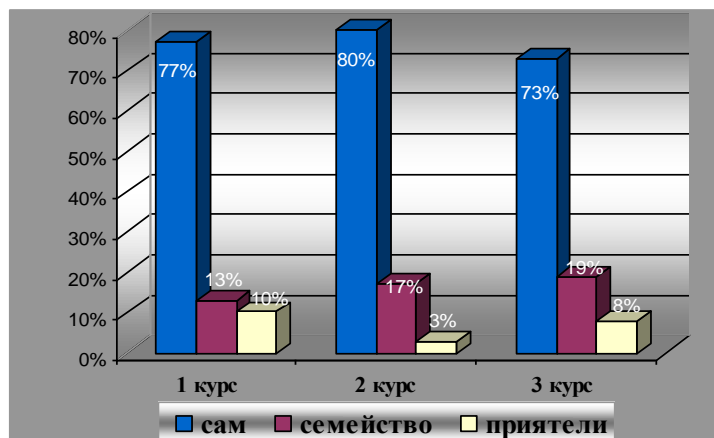
- „интересно работно място“;
- „чувство на удовлетвореност от това, което правя“;
- „желанието да упражнявам тази професия“;
- „придобиване на по-широки познания“;
- „по-висока квалификация и работа в добри условия“.

Студенти 3 курс:

- „сигурност в това което правя, защото знам, че го правя правилно“;
- „по-високо професионално самочувствие в резултат на придобитите знания и умения“;
- „желанието да мога да се справям с всичко, да съм убеден в уменията си“;
- „липса на несигурност след натрупване на професионални знания“;

- „удовлетворение от това, което правя“;
- „добри отзиви от колеги и пациенти“;
- „притежавам знания, с които се чувствам полезен на близките си“.

Не само придобиването на сигурност в уменията, моралното удовлетворение от добре свършената работа и т.н. са причини за вътрешната мотивираност на студентите. Влияние оказва и високата самомотивация при вземането на решение за избор на професия (фиг.2).

Фиг.2 Фактори, оказващи влияние при избор на професия

Студентите, направили самостоятелно този избор са с успех много добър (30%) и добър (50%), за разлика от тези, при чието решение участват и други фактори – семейство, приятели. Интерес представлява и мнението на анкетираните по отношение ролята на средното образование в професионалната ориентация на младите хора - 84% смятат, че трябва да има ангажираност.

Мотивите за професионален избор имат не само социален характер (32,2% добри условия на работна среда; 29,8% бърза реализация; 16% добри финансови условия), но и нравствен - 22% вътрешна убеденост.

На въпроса: „Ако можехте да направите избор на професия отново, бихте ли предпочели друга?“ - 28 % от запитаните студенти отговарят утвърдително. Като причини, демотивиращи първоначалния избор на професия, студентите посочват:

- ✓ наличие на няколко професии прави възможността за реализация по-голяма;
- ✓ придобиването на квалификационна степен професионален бакалавър не дава възможност за продължаване на образованието в други области, а само в професионалното направление.

Отношението към собственото личностно развитие и значимостта на поставените цели също определя в голяма степен активното отношение на студентите към професионалното им обучение. Така, след успешно завършване 45% от тях смятат да работят по специалността си; 9,8% ще продължат да надграждат образованието си в професионалното направление; 37,2% ще съчетават и двата аспекта, а 4% ще продължат образованието си в друга професионална област.

ВЪНШНО-МОТИВАЦИОННИ ФАКТОРИ

Процесът на учене е диференциран и се влияе от множество фактори. Най-главният фактор, който рефлектира пряко и косвено върху поведението и академичния успех на студентите е мотивацията за учене.

Правилното организиране и управление на учебния процес позволява развитието на познавателен интерес и изграждането на положителни мотиви за учебна дейност. Характерни черти на мотивите за активна учебна дейност са следните:

- интерес от страна на студентите към преподаваните учебни дисциплини като непосредствен вътрешен подбудител за активност и към начините на придобиването му;
- удовлетвореност от участието в познавателната дейност и неудовлетвореност от постигнатото;
- общо положително емоционално отношение към учебния процес и свързаните с него обекти – преподаватели, състуденти, наставници от учебно-практичните бази.

Данните от проучването показват следното: фактори, оказващи най-силно въздействие върху мотивацията за учене са: интерес към преподаваните учебни дисциплини (за **67%** от анкетираните студенти), емоционална удовлетвореност от придобиването на професионални знания и умения (**56%**), позитивно отношение на колегите от учебно-практическите бази (**53%**) и благоприятен психоклимат в студентската група (**48%**).

От значение е и начинът на преподаване, и личността на преподавателя. Преподавателят, успял да създаде интерес към своя учебен предмет, постига високи резултати, изразени във висок среден успех и висока учебна активност. Успехът ще зависи и от това дали е успял да синхронизира интелектуалното ниво на преподаване с това на обучаващите се. От изключително важно значение е прилагането на разнообразни методи и средства за обучение, насочени към повишаване на ефективността на обучението чрез развиване на познавателни мотиви. Съвременните дидактически технологии, като: групово обучение, дискусии, ролеви игри, казуси, групови проекти, симулации, семинари, решаване на проблемни задачи, интерактивно базирано учене, позволяват усвояването на знания с по-голяма трайност и задълбоченост. Развиват се личностни качества като активност, инициативност, творческо мислене, бързина. Овладеват се нови, социално значими похвати на поведение и общуване. Всичко това протича в атмосфера на добронамереност и емоционален комфорт за всички участници в образователния процес [1].

При анкетирането, **29%** от студентите определят интереса към начина на преподаване за силен външен стимул на мотивацията им за учене, а наличието на ясни и обективни критерии за контрол на усвояния учебен материал е мотив за едва **16%** от тях.

Липсата на всеки един от посочените външни мотиви за учебна дейност действа сам за себе си деструктивно по отношение на учебната мотивация на студентите. Повърхностното и формално отношение към ученето води до ниски резултати в образователния процес.

При всичко казано дотук, остава въпросът: Личностната (вътрешна) мотивация или стимулиращата учебна среда – кое е водещо за осъществяване на ефективно професионално обучение?

За **58,6%** от анкетираните студенти водеща е личната мотивация, за **34,4%** това е стимулиращата учебна среда.

В действителност и двата вида мотивация сами по себе си или в комбинация са ефективни. При стартиране на учебния процес преподавателят винаги залага на външната мотивация, но перманентно работи за трансформирането ѝ във вътрешна.

За развиване на конструктивна мотивация за учене допринасят различни педагогически стратегии, най-ефективните от които са [4]:

- ✓ Създаване на подходяща за учене среда;
- ✓ Поставяне и постигане на реалистични цели;
- ✓ Подкрепа на инициативността в ученето;
- ✓ Осъществяване на конструктивна обратна връзка и външен контрол.

4. ИЗВОДИ

1. Личностните мотиви, водещи до висока учебна мотивация, имат основно социален и морален характер;
2. Значими фактори, определящи външната мотивация за учене, са:
 - интерес към преподаваните учебни дисциплини (67%);
 - емоционална удовлетвореност от придобиването на професионални знания и умения (56,4%);
 - позитивно отношение на обучаващи от учебно-практическите бази към обучаваните студенти (53 %);
 - благоприятен психоклимат в студентската група (48,8%).

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проучването същността и динамиката на мотивите на студентите за активното им отношение към учебния процес е от съществено значение за неговото ефективно управление. Наличието на висока академична мотивация за усвояване необходимите теоретични и практически знания е един от параметрите за постигане на резултатност на обучението в медицинските колежи.

Академичната мотивация като част от по-широката мотивационна ориентация към собственото професионално развитие на студентите е важен аспект в процеса на изграждането на надеждни и успешни здравни специалисти.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Гюрова, В. и колектив. Интерактивността в учебния процес. С., 2006.

[2] Иванов, И. Интерактивни методи на обучение: <http://ivanpivanov.com>

[3] Лечева, Г., Научни трудове на Русенския Университет - 2009, том 48, серия 10, стр.73

[4] Нинова, В. Съвременни педагогически технологии в учебния процес: <http://www.socialninauki.com>